

Bi1077 Úvod do studia CELLBI

Rostlinný výzkum

Mgr. Markéta Pernisová, PhD.
6.11.2024

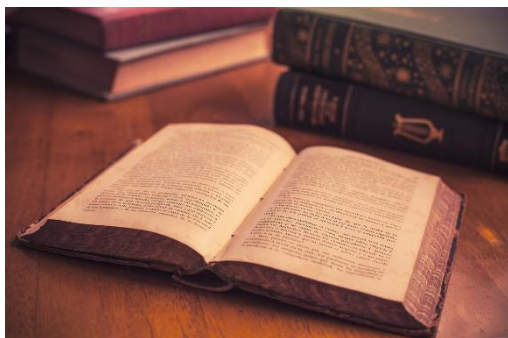
Národní centrum pro výzkum biomolekul, Přírodovědecká fakulta
Laboratoř rostlinného výzkumu, CEITEC
Masarykova Univerzita
pernisova@sci.muni.cz

Proč zkoumáme rostliny

Proč jsou rostliny důležité?

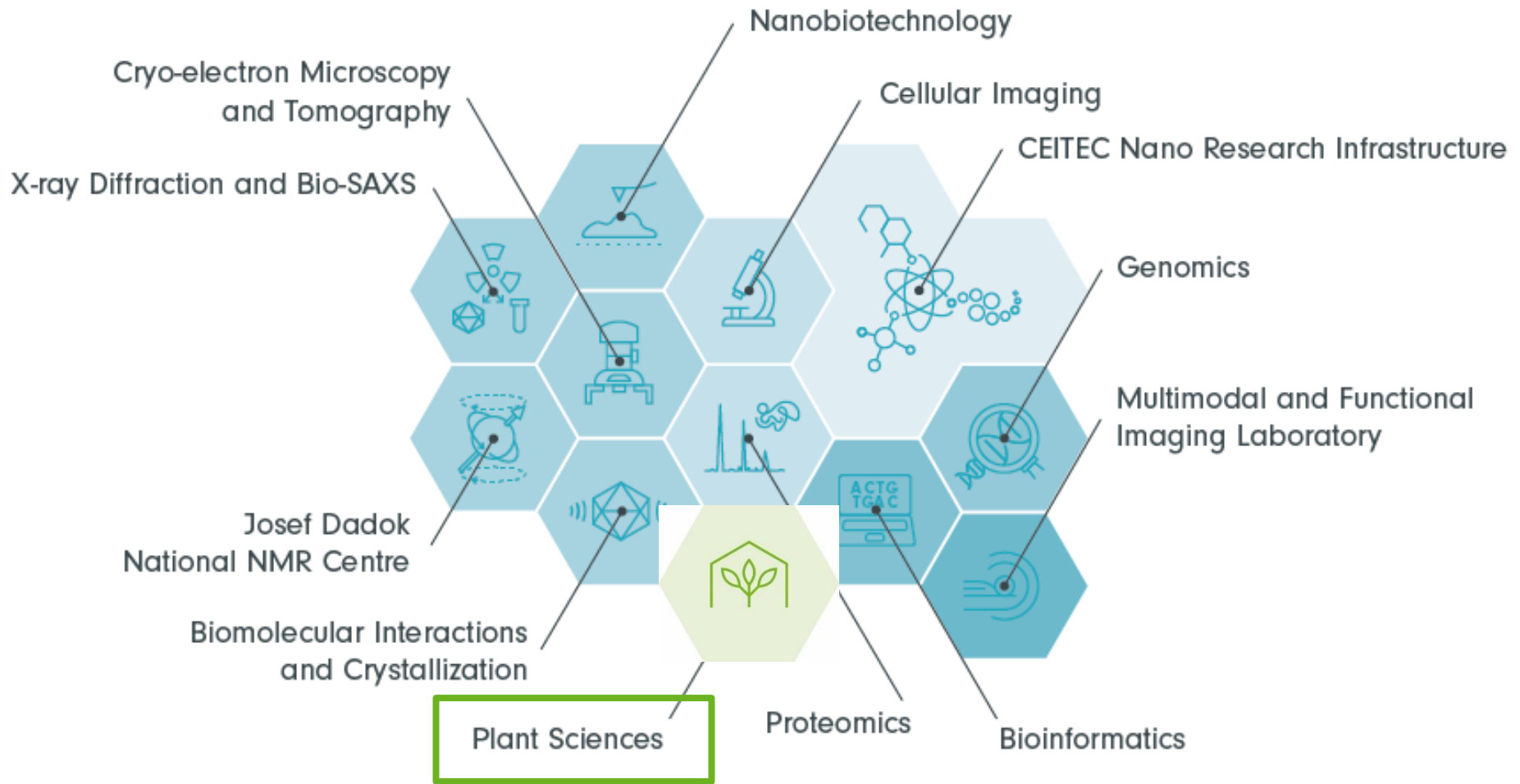
- kyslík
- potrava
- materiály
- léčiva
- ...

Kde rostliny pěstujeme

Sdílené laboratoře (Core Facilities)

Laboratoř rostlinného vřzkumu na MU

- umístěni: budovy C02 a E26

Laboratoř rostlinného výzkumu

- přístup ke špičkovému vybavení na pěstování rostlin pro akademickou i firemní sféru
- klíčové vybavení:
 - 10 skleníků
 - 15 fytotronů
 - malé kultivační komory
 - chladové místnosti
- expertíza:
 - přesně definované kultivační podmínky
 - simulace podmínek prostředí
 - fenotypová analýza
 - pokročilá biostatistika

Skleníky

- velkokapacitní

Fytotrony

- kultivační komory
- „otevřené“, „uzavřené“
- specifické kultivační podmínky

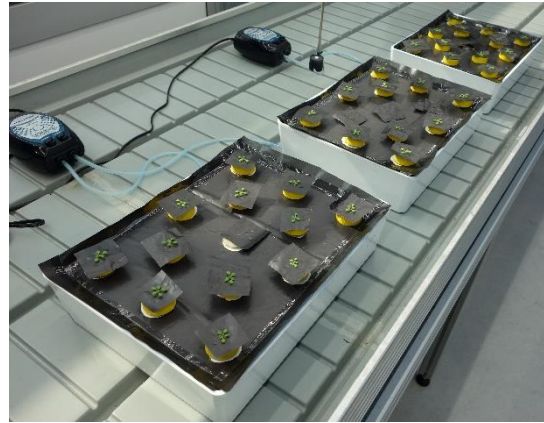
Jak rostliny pěstujeme

Způsoby kultivace rostlin

- přirozeně v substrátu

- hydroponicky

- „*in vitro*“ – na živných médiích

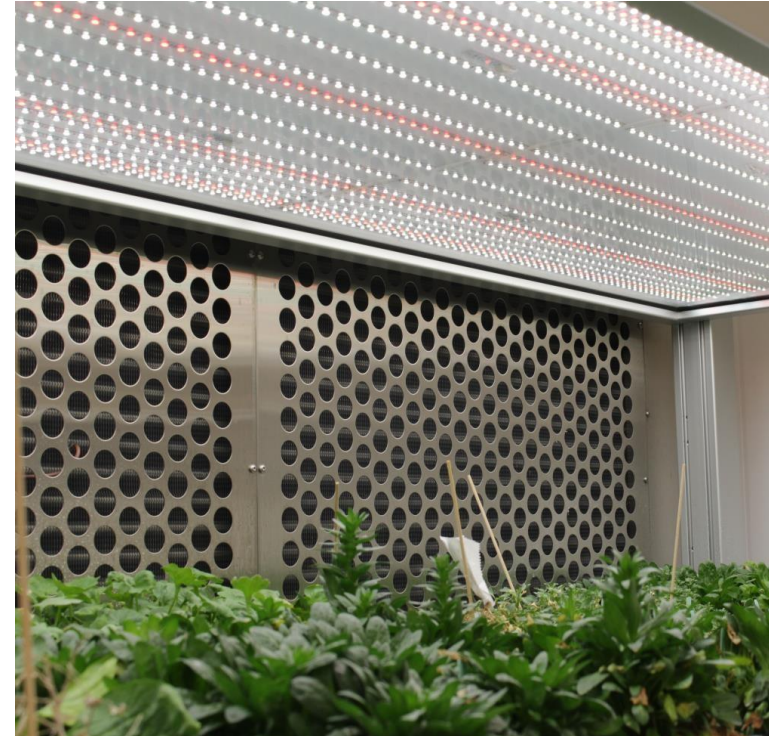
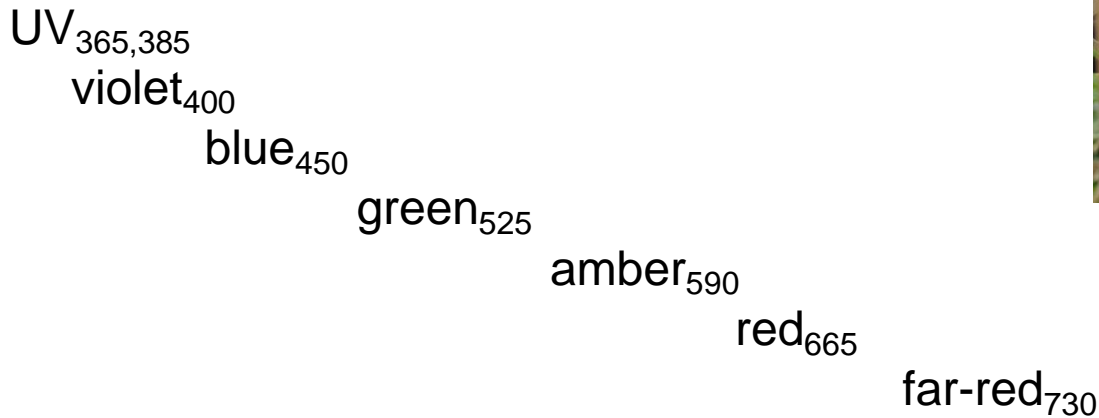
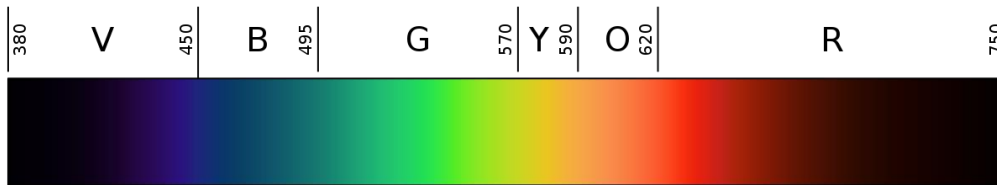

- suspenzní kultury

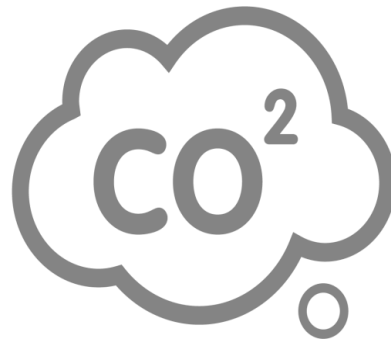
Světelné podmínky

- fluorescenční zářivky
- LED osvětlení:
 - standardní (cool white/red/far-red)
 - high-light LED
 - vícekanálové LED

Co umíme kontrolovat

- teplota
 - vzdušná vlhkost
 - intenzita a kvalita osvětlení
 - délka dne a noci
 - svítání, stmívání
-
- speciální komory s kontrolovaným obsahem plynů:
 - etylén, CO₂

Simulace stresu prostředí

- chlad ($\geq +4^{\circ}\text{C}$)
- teplo ($\leq +34^{\circ}\text{C}$)
- vysoký osvit
- vliv UV
- sucho
- zasolení
- zaplavení
-

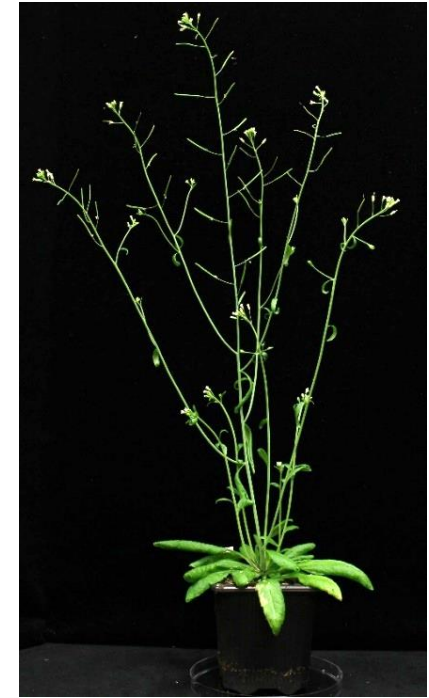

Které rostliny zkoumáme

Rostlinné druhy

- *Arabidopsis thaliana* – „rostlinná myš“
- tabák
- řepka, ječmen, kukuřice, rajče
- řasy
- mechy
- ...

Jaké přístupy a metody používáme

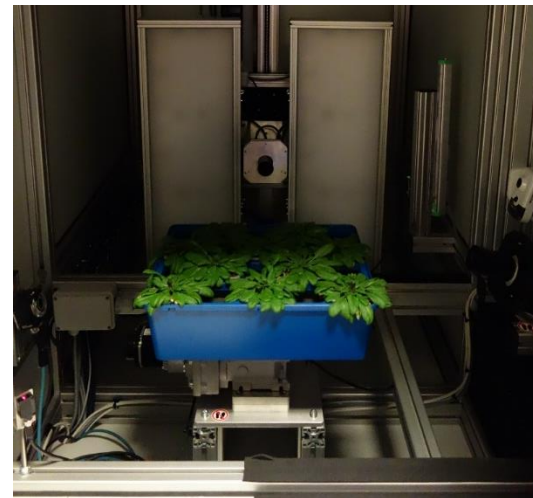
Fenotyp rostlin

- genotyp (genetická výbava) + prostředí = fenotyp (vzhled)
- odráží funkci genů
- kontrolní rostlina vs. mutantní, transgenní, stresovaná, rozdílné kultivační podmínky, živiny, atd.

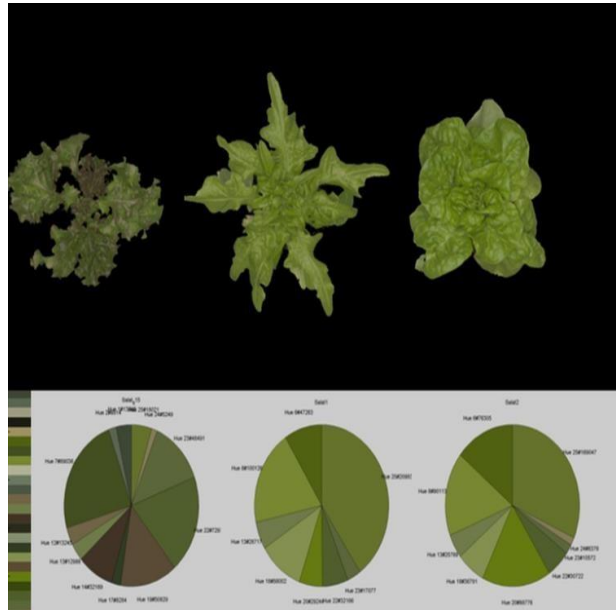
Fenotypování rostlin

- PlantScreen™ System (PSI)
- malé a střední rostliny (např. Arabidopsis, řepka)
- moduly: prýt, kořen
- vrchní a boční kamery
- senzory: RGB, fluorescence
- morfometrické a fluorescenční parametry, skladba barevného spektra

Fenotypování prýtu - morfologie

- RGB a morfometrické snímání: morfologická analýza, architektura a barevné spektrum, i v čase

Morphological parameters

Area

Perimeter

Compactness

Roundness

Eccentricity

RMS (Rotational mass symmetry)

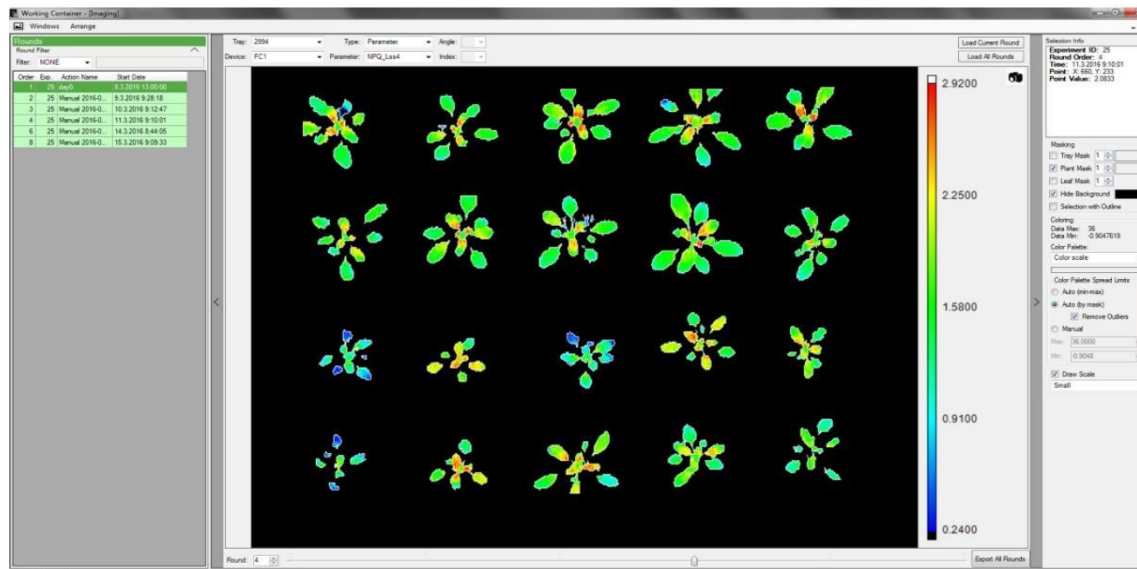
SOL (Slenderness of leaves)

Isotropy

Greenness

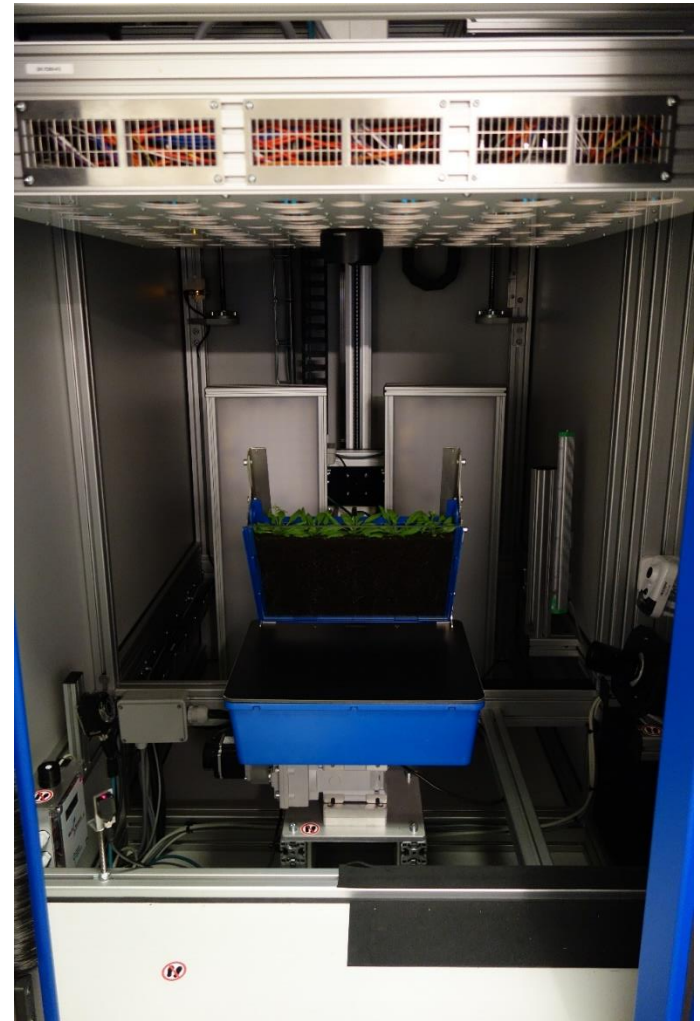
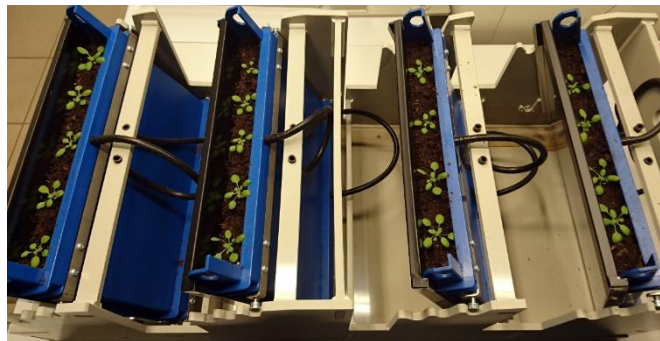
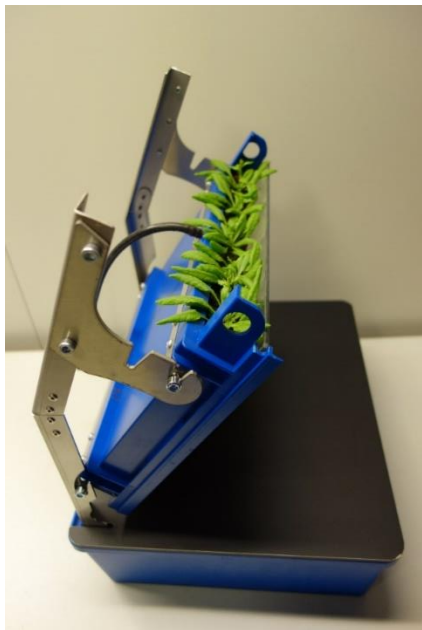
Fenotypování prýtu - fluorescence

- fluorescence chlorofylu - indikátor fotosyntetické aktivity
- rychlé neinvazivní měření aktivity fotosystému II
- fluorescenční parametry slouží ke zkoumání fyziologického stavu rostlin (vliv mutace, stres suchem, infekce, senescence atd.)

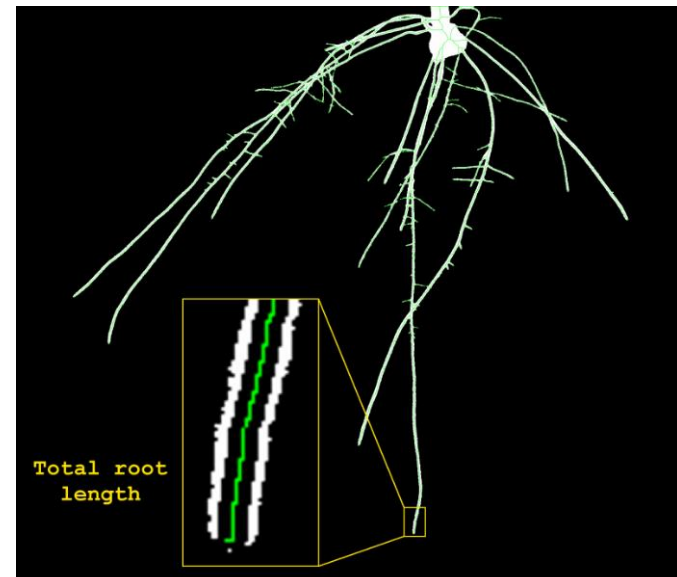
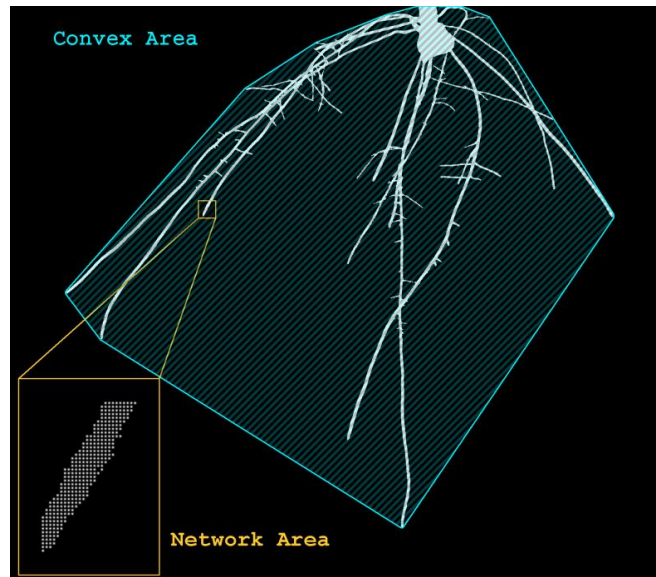
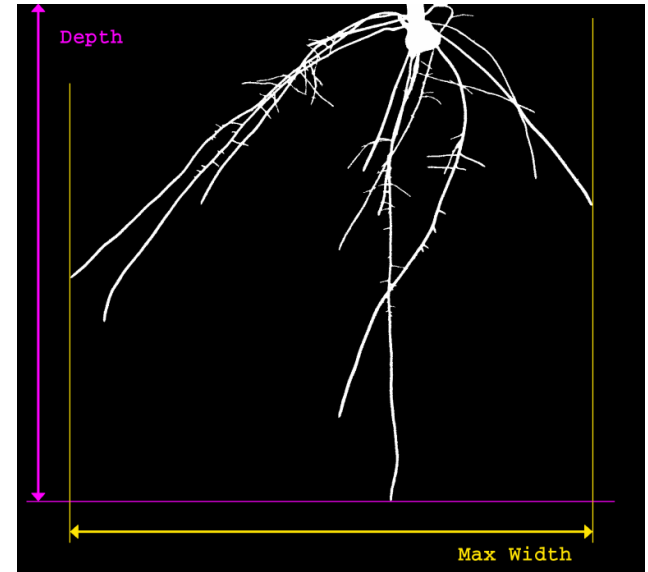
Fenotypování kořene

- RhizoTron modul

Měřitelné parametry kořene

- hloubka kořenového systému
- šířka kořenového systému
- plocha povrchu kořene (network area)
- plocha kořenového systému (convex area)
- celková délka kořenového systému

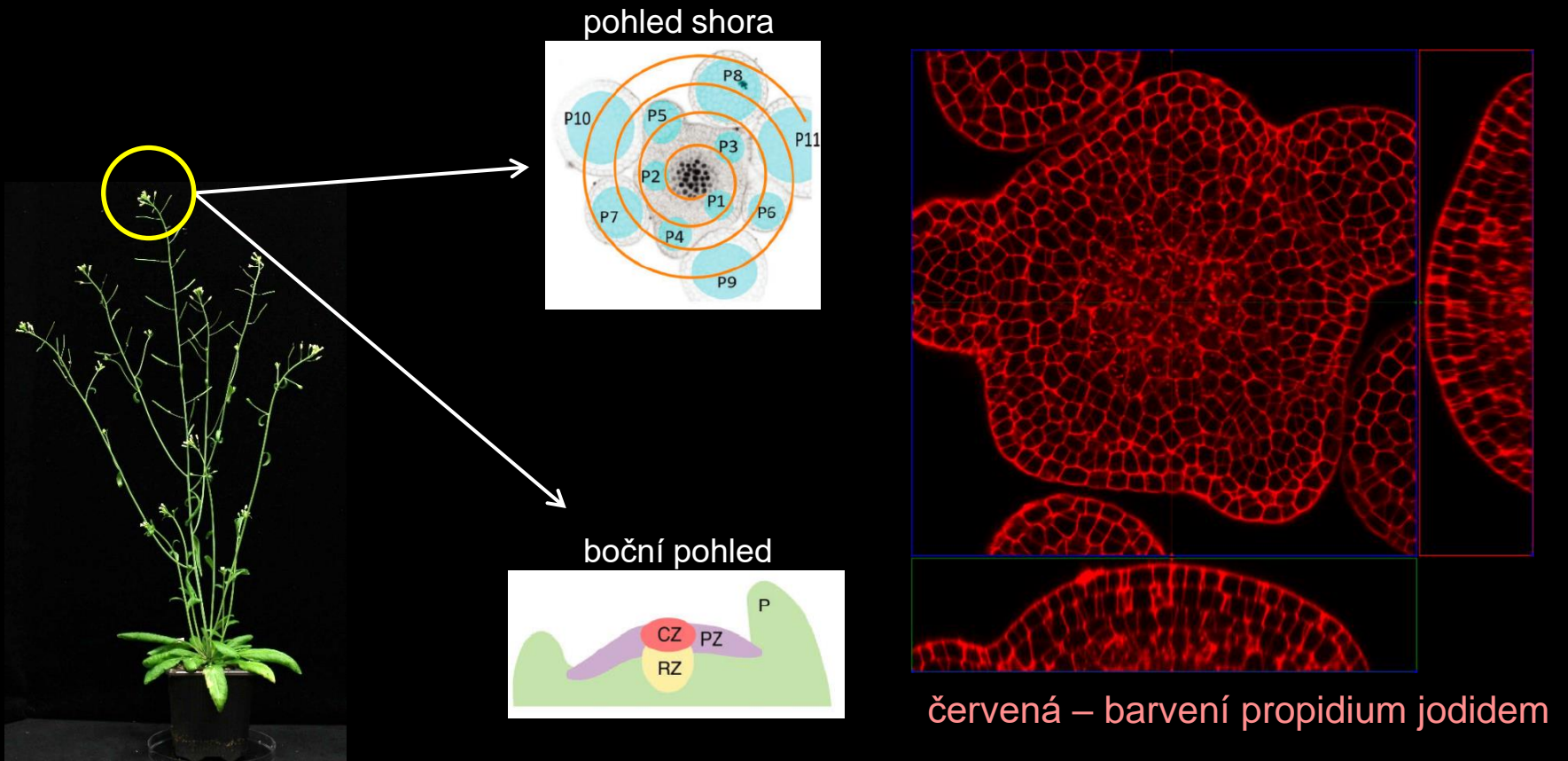
Mikroskopie

- makroskopický pohled vs. mikroskopický
- detaily, exprese genů, buněčná úroveň, sub-buněčná úroveň
- různé druhy mikroskopů s různým stupněm rozlišení

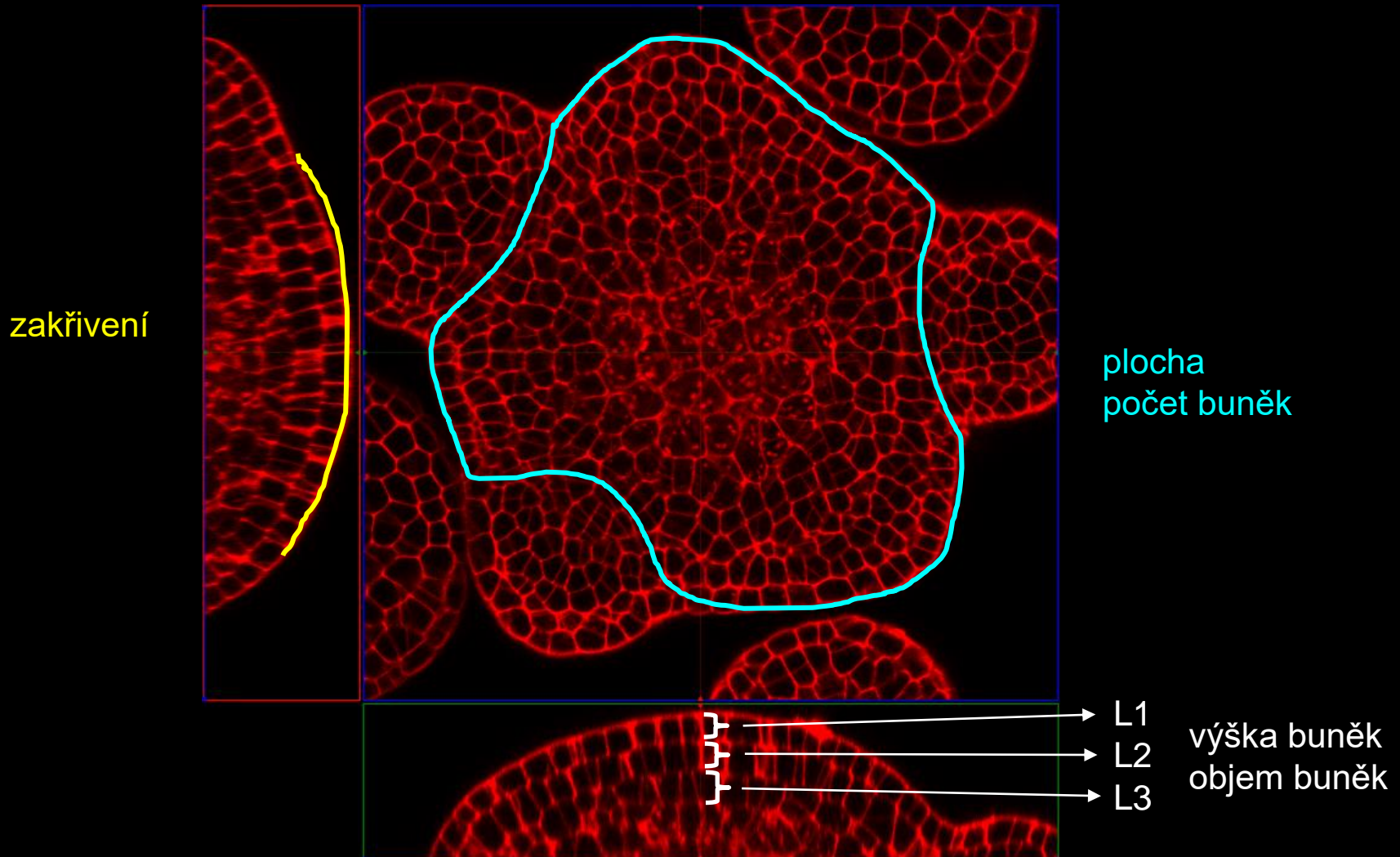
Mikroskopie prýtového vrcholu

- příprava preparátu – optimalizace protokolů

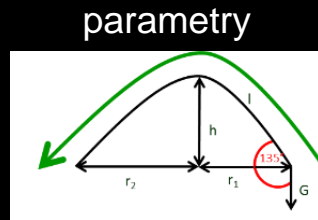
Architektura a parametry prýtu

- plocha, zakřivení, výška buněčné vrstvy, objem buněk, počet buněk, atd.

Mikroskopie kořene

- sledování růstu kořene *in vivo*

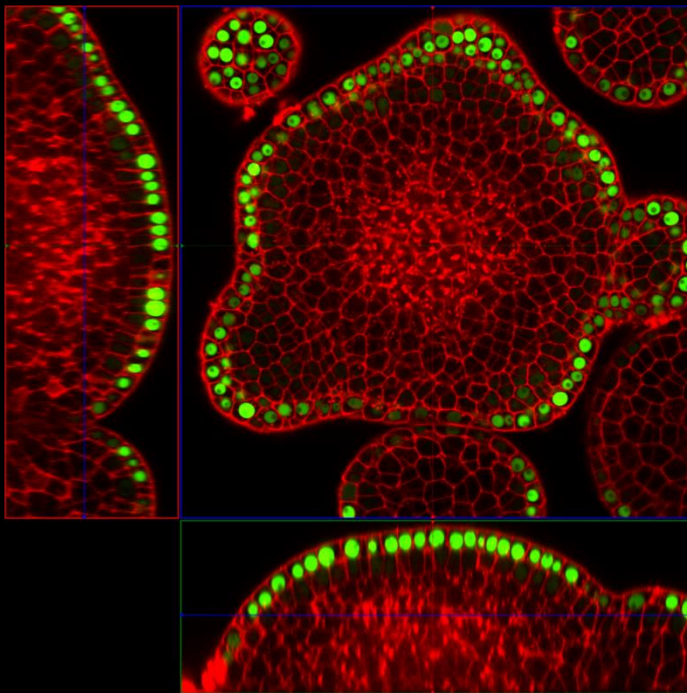
speciální horizontální mikroskop

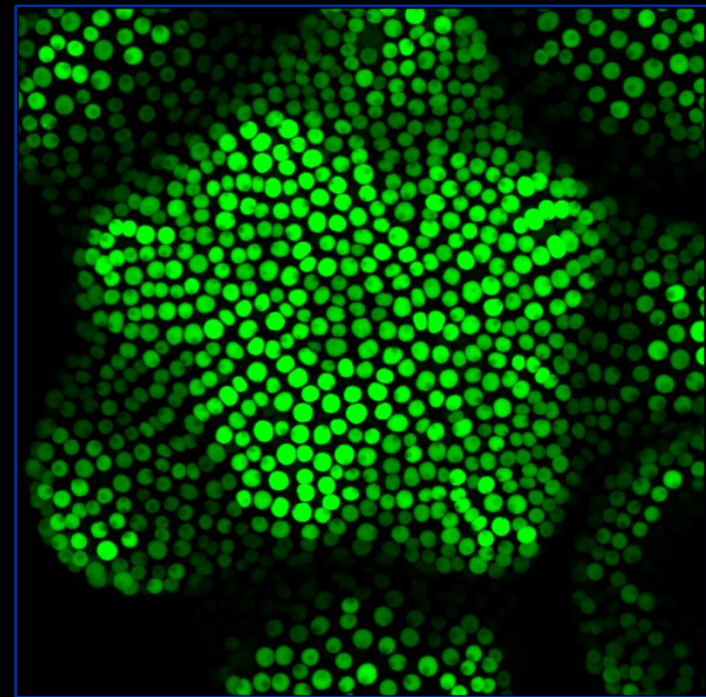
Exprese genů

- reportéry: fluorescenční, luminiscenční, chemické ...
- kde a kdy geny fungují: prostor a čas
- na úrovni rostliny, orgánů, buňky

zelená - fluorescenční reportér (gen *LOG4*)

osy x, y, z

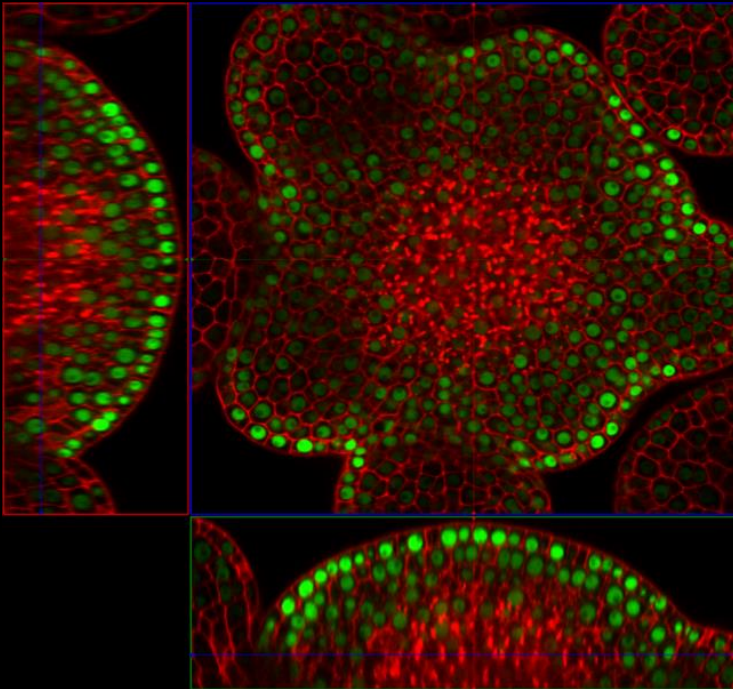

maximum intensity projection

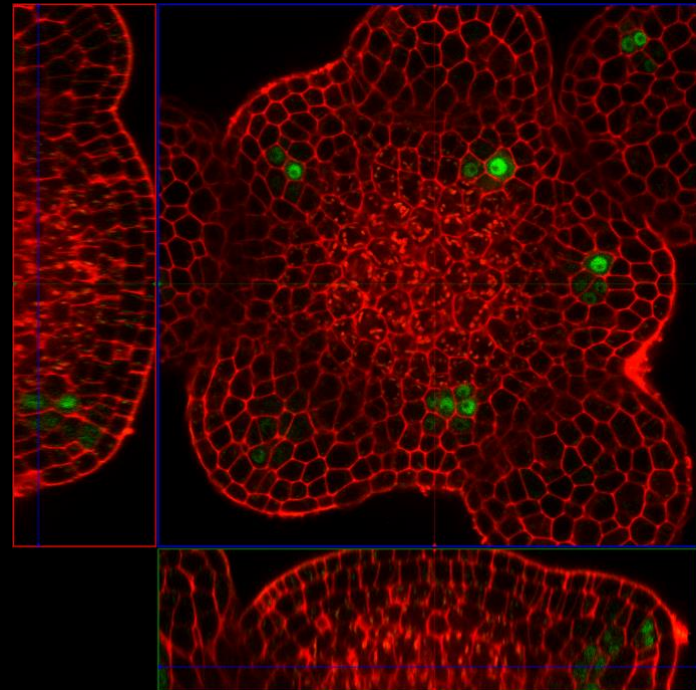
Expresse genů

- různé exprese genů – funkční význam

gen *LHW*

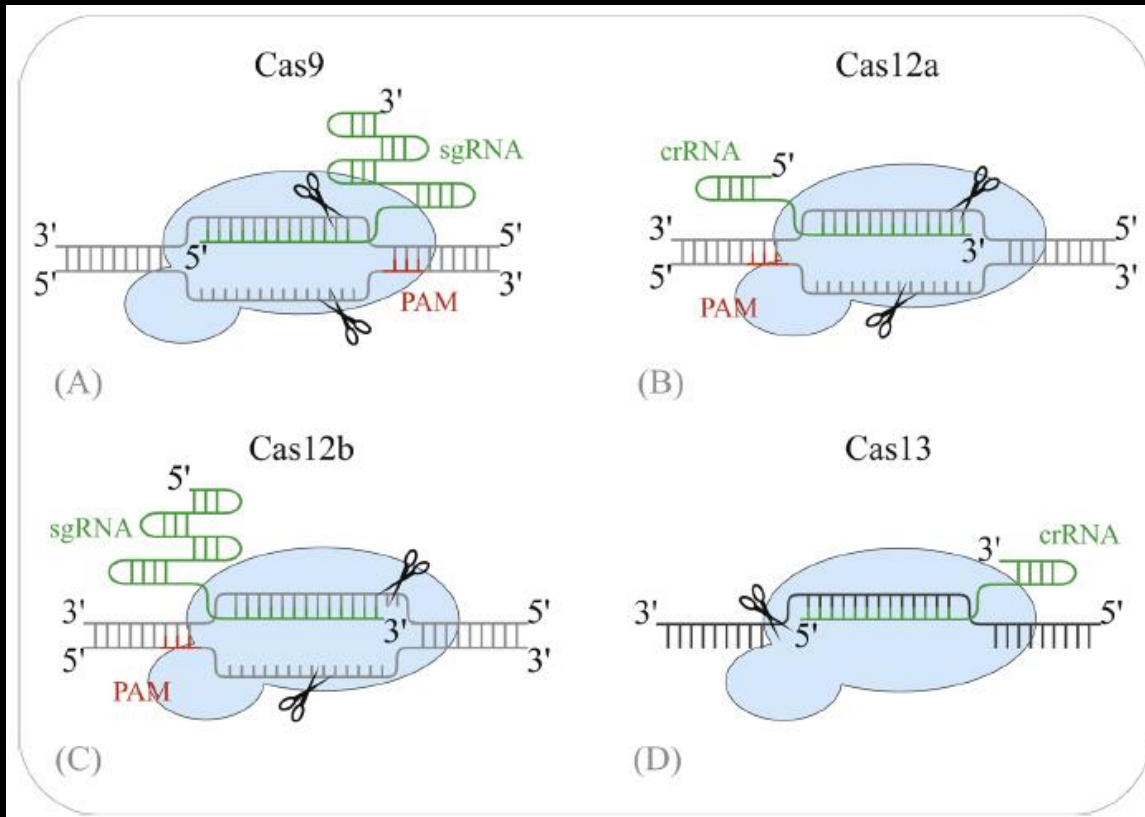

gen *TMO5*

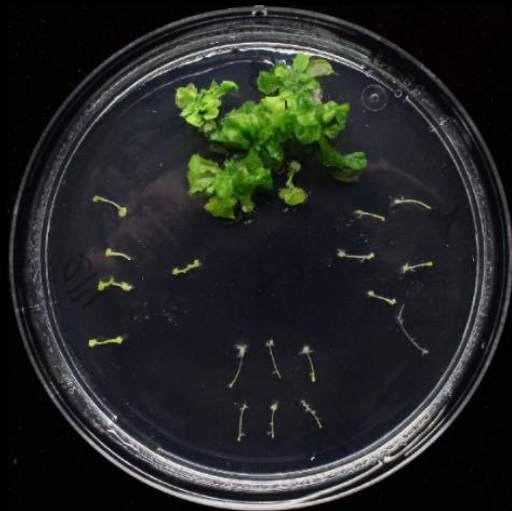
Editace genomu

- technologie založená na principu CRISPR/Cas9

Transformace a regenerace rostlin

- agrobakteriální transformace
- regenerace rostlin *in vitro*
- metodika
- výzkum regenerace rostlin

Co zkoumáme

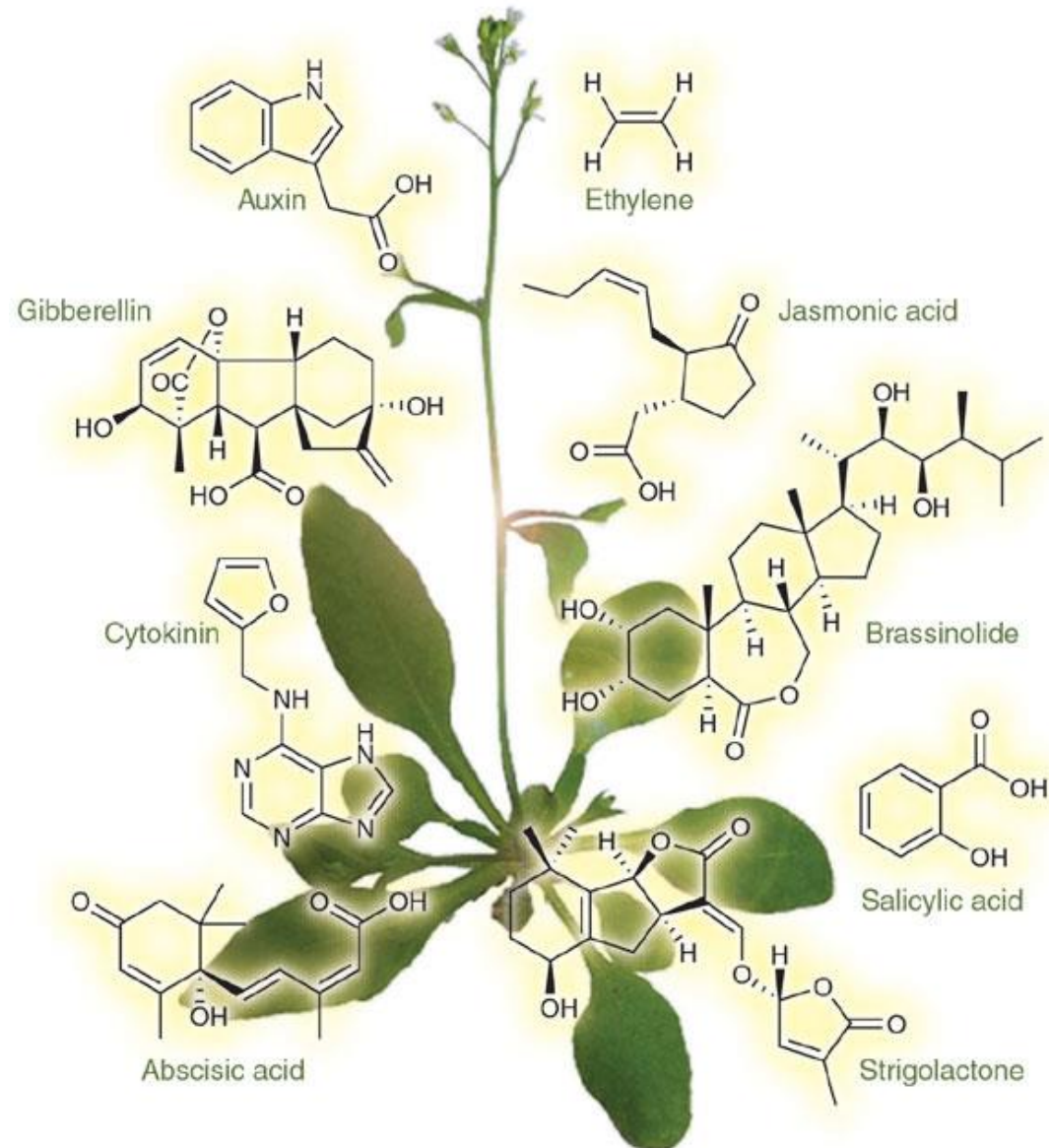
Vývojová plasticita rostlin

- **totipotence** rostlinných buněk
- **postembryonální organogeneze *de novo*** (např. zakládání květů, tvorba nových listů nebo větví ...)
- klíčová úloha rostlinných hormonů neboli **fytohormonů**

Fytohormony

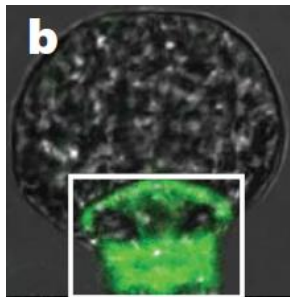
- klíčení
- vývoj rostliny
- růstové procesy
- přenos informace
- tropizmy
- stresové reakce
- ...

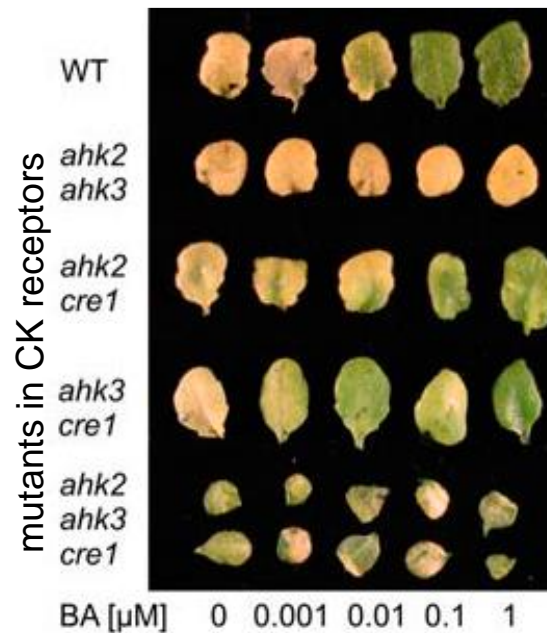
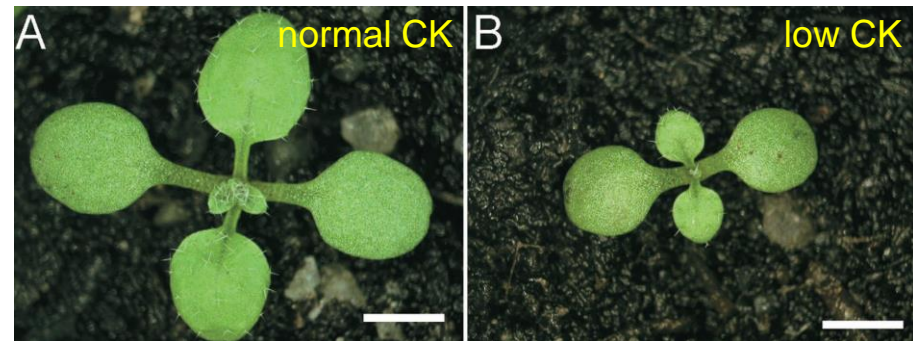
Cytokiny ve vývoji rostlin

- buněčné dělení ~ cytokinesis
- diferenciace a růst buněk
- apikální dominance
- vývoj cévních svazků
- zrání plodů
- tolerance ke stresu
- stárnutí listů
-

embryo Arabidopsis

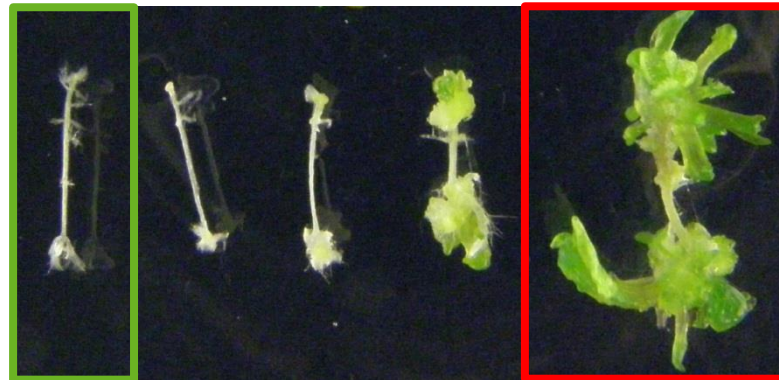
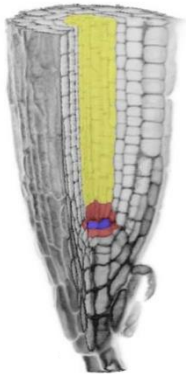
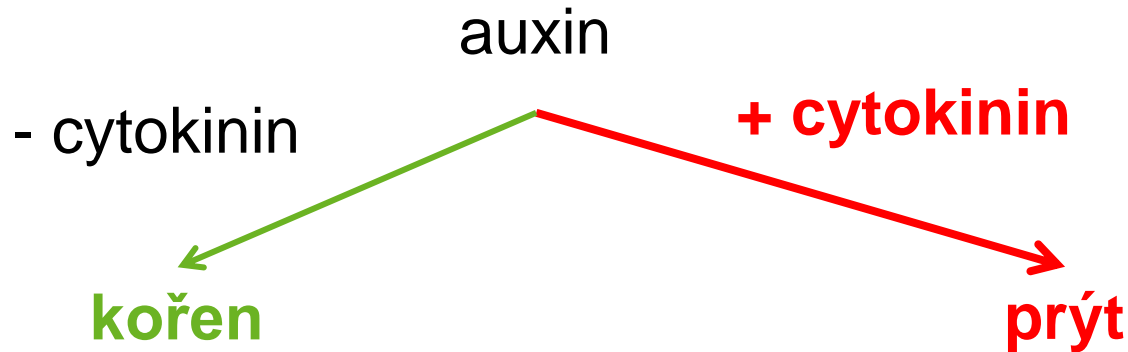

CK signalling

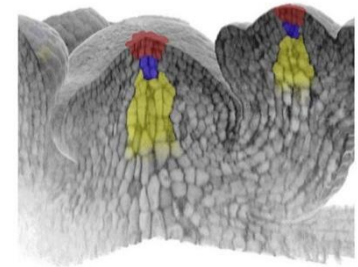

Regenerace rostlin *in vitro*

?

0 30 100 300 1000 ng/ml
cytokinin

Jaká je úloha cytokininů v regeneraci prýtu?

Jaký mají cytokininy vliv na specifikaci buněk/orgánů?

Jaká je úloha cytokininového metabolismu?

Děkuji za pozornost

M U N I

